

Depreme Maruz Kalan Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Güdülenme ve Mesleki Tutumları: Vaka-Kontrol Çalışması*

Academic Motivation and Professional Attitudes of Nursing Students Exposed to the Earthquake: A Case-Control Study

Burcu Genç Köse¹, Ayşe Gümüşler Başaran¹, Bahar Kefeli Çol²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Rize, Türkiye

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Güneysu Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Rize, Türkiye

*Bu çalışma, 8-10 Kasım 2023 tarihleri arasında Rize'de gerçekleştirilen 5. Uluslararası Karadeniz Modern Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

Cite as: Genç Köse B, Gümüşler Başaran A, Kefeli Çol B. Depremi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenme ve mesleki tutumları: Vaka-kontrol çalışması. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2024;11(1):163-170.

DOI: 10.54304/SHYD.2024.01069

Öz

Amaç: Maddi ve manevi kayıplara yol açan doğal afetler, bireylerde ruhsal sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Deprem sonrası yaşanabilen stres, kaygı gibi ruhsal sıkıntılar ise bireylerin odaklanma yeteneğine ve güdülenmesine olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Çalışma, depremi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenme ve meslek tutum düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Vaka-kontrol tipteki çalışma, bir üniversitenin hemşirelik öğrencileri ile yapılmıştır. Depremi yaşayan 81 öğrenci vaka grubunu oluştururken, 106 öğrenci kontrol grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, "Öğrenci Bilgi Formu, Akademik Güdülenme Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde yüzde, ortalama, standart sapma, Student t testi, ANOVA, Tukey post hoc testi ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada, öğrencilerin depremden ruhsal açıdan etkilenme durumları, depremi yaşayan öğrencilerde anlamlı ($X^2=5,576$, $p<0,05$) olarak yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin akademik güdülenme toplam puan ortalaması vaka (Ort=69,90, SS=12,29) ve kontrol grubunda (Ort=68,75, SS=10,45) yüksek bulunurken, öğrencilerin vaka (Ort=3,87, SS=0,44) ve kontrol (Ort=3,92, SS=0,45) gruplarında hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği toplam puan ortalaması ile her üç alt boyutta olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmada vaka ve kontrol grupları açısından karşılaştırma yapıldığında, akademik güdülenme ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Deprem ile akademik güdülenmesinin olumsuz yönde değiştiğini söyleyen öğrencilerin akademik güdülenme ölçeği puan ortalaması, akademik güdülenmesinin değişmediğini ya da olumlu yönde değiştiğini belirten öğrencilerden anlamlı olarak düşük bulunmuştur ($p<0,05$).

Sonuç: Çalışma sonucunda depremin öğrencilerin akademik güdülenme ve mesleki tutumlarında fark oluşturmadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Deprem, güdülenme, hemşirelik, meslek, öğrenci, travma, tutum.

Abstract

Aim: Natural disasters, which cause material and moral losses, can cause mental distress in individuals. Mental distress, such as stress and anxiety that may be experienced after the earthquake, may have adverse effects on the focusing capacity and motivation of individuals. The study was conducted to determine the levels of academic motivation and occupational attitudes of students exposed to earthquakes.

Method: The case-control study was conducted with nursing students of a university. While 81 students exposed to the earthquake constituted the case group, 106 were the control group. Student Information Form, Academic Motivation Scale, and Attitude Towards Nursing Profession Scale were used to collect the data. The data was used to analyse percentage, mean, standard deviation, Student's t-test, ANOVA, Tukey post hoc test, and chi-square.

Results: In the study, the psychological effects of the earthquake were significantly higher ($X^2=5.576$, $p<0,05$) in the students exposed to the earthquake. The mean total score of academic motivation was higher in the case (Mean=69.90, SD=12.29) and control groups (Mean=68.75, SD=10.45). In addition, it was determined that the students in the case (Mean=3.87, SD=0.44) and control (Mean=3.92, SD=0.45) groups had a positive attitude towards the nursing profession in all three sub-dimensions with the total mean score of the attitude scale. When comparing case and control groups, no significant difference was found between academic motivation and attitude towards the nursing profession scale. The mean score of the academic motivation scale of the students who stated that their academic motivation changed negatively with the earthquake was significantly lower than those who stated that their academic motivation did not change or change positively ($p<0,05$).

Conclusion: The study showed that the earthquake did not affect students' academic motivation and professional attitudes.

Keywords: Earthquake, motivation, nursing, profession, student, trauma, attitude.

Corresponding author / Sorumlu yazar: Burcu Genç Köse • burcu.kose@erdogan.edu.tr

Recieved / Geliş: 26.10.2023 • **Accepted / Kabul:** 07.04.2024 • **Published Online / Online Yayın:** 30.04.2024

Giriş

İnsanların yaşam süreci içerisinde yıkıcı etkileriyle karşı karşıya kaldıkları doğa olaylarından en önemlilerinden biri deprem olmaktadır (Doğan ve ark., 2021). Deprem, yeryüzü katmanlarındaki iki bölümün beklenmedik bir anda kırılarak ayrılması olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan ve Aksoy, 2020; United States Geological Survey [USGS], 2023). Bilim insanları, yaklaşık olarak bir yıl içerisinde dünyada ortalama yarım milyon kadar deprem meydana geldiğini ancak bunların çoğunluğunun küçük şiddetli ve yerleşik alana uzak yerlerde olmaları nedeniyle genellikle belirlenemediğini bildirmektedir (Taşçı ve Özsoy, 2021).

Türkiye’de depremlerin sıklık ve şiddeti bölgesel olarak farklılık oluşturmakla birlikte, coğrafi olarak deprem kuşağında yer alınması nedeniyle önemli etkiler yaşanmaktadır. Özellikle Batı, Kuzey ve Doğu Anadolu Fay hatlarında sık aralıklarla deprem yaşanmakta ve deprem sonrası büyük kayıplarla kaçınılmaz bir gerçek olarak karşılaşılmaktadır (Doğan ve ark., 2021). Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ili etkileyen iki büyük depremin gerçekleşmesi sonrasında, büyük kayıplar yaşanmıştır. İlk olarak Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesinde 7,7 büyüklüğünde, ikinci olarak ise Elbistan merkezli 7,6 büyüklüğünde olan bu iki depremin önemli bir özelliği ise kısa aralıklarla olmuş olmalarıdır. Arka arkaya gerçekleşen bu iki büyük depremde, yaklaşık 50 bin den fazla kişinin yaşamını kaybettiği belirtilmiştir (Erdoğan, 2023).

Deprem nedeni ile yaşanan can ve mal kayıplarının, bireylerin belirsizlik, anksiyete, depresyon ve stres gibi psikolojik bozukluklar yaşamalarına yol açtığı, ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı belirtilmiştir (Beaglehole ve ark., 2019; Cénat, McIntee ve Blais-Rochette, 2020; Taşçı ve Özsoy, 2021). Deprem olayının, bireyin yaşamını ciddi şekilde tehdit etmesi ve bu örselleyici yaşam olayının etkisinde kalınması sonucu ortaya çıkan psikolojik bozukluğa travma denilmektedir. Travmalar, bireyi hem sosyal hem de korku, kaygı gibi psikolojik olarak olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Karabacak Çelik, 2023). Özellikle deprem sırasında 18 yaş üzerinde olanlarda uzun yıllar sonrasında da depresyonun görülebildiği (Gao ve ark., 2019) ve ergenlerde endişe ile gerilim (stres) belirtilerinin ortaya çıkabildiği belirtilmektedir (Gerstner ve ark., 2020; Newnham ve ark., 2020). Bu nedenle travmatik bir olayın devamında risk gruplarının farkında olunması ve ruhsal sorun yaşama olasılığı yüksek olanlara odaklanılması önemlidir (Goodwin ve ark., 2020).

Deprem gibi yaşanan doğal afetlerin sonrasında eğitim süreçlerinde de olumsuz etkilenmeler ve aksamalar yaşanmaktadır. 6 Şubat 2024 depremi sonrası da özellikle olayın gerçekleştiği bölgelerde eğitim süreçlerinde aksamalar ve tüm ülkeye yansıyan olumsuz etkilenmeler görülmüş ve uzaktan eğitim yöntemine geçilmiştir. Bu eğitim sürecinde, öğrencilerin akademik güdülenmeleri ve mesleki tutum düzeylerinin nasıl etkilendiği önemli bir soru olarak karşımıza çıkmıştır. Bireyi harekete geçiren, başarıyı sağlayan ve okul öğreniminden alınan zevk olarak tanımlanan akademik güdülenme, içinde birçok değer, inanç ve duyguyu barındıran çok boyutlu karmaşık bir süreç olarak ele alınmaktadır (Karapelit ve Memiş, 2022; Levpušček ve Podlesek, 2019; Zaccoletti ve ark., 2020). Akademik güdülenme düzeylerine ilişkin çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin yüksek düzeyde akademik güdülenmelerinin olduğu bildirilmektedir (Kaplan ve Güngörmüş, 2022; Karapelit ve Memiş, 2022). Ancak hemşirelik öğrencilerinde deprem sonrası akademik güdülenme düzeyinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamış olmakla birlikte, farklı düzeyde eğitim gören öğrenciler ile yapılan çalışmalarda, deprem sonrası akademik güdülenme ve başarılarında düşüş yaşadığı belirtilmiştir (Abidin ve ark., 2019; Masitoh ve Bachri 2019; Sapkota ve Neupane, 2021).

Öğrencilerin akademik güdülenmelerinin yanı sıra mesleğe yönelik tutumları, gelecekte mesleğe bağlılıklarını ve mesleki gelişimlerini etkileyen diğer önemli bir bileşen olmaktadır. Bu çalışmada ele alınan iki değişken, mesleki dayanışmayı ve beraberinde başarıyı etkilemektedir (Aydın ve Büyükbayram, 2020; Karapelit ve Memiş, 2022; Çoban ve Kaşıkçı, 2011). Hemşirelik mesleği, birçok mesleki özelliğe, değere ve tutuma sahip mesleki başarının önemli belirleyicisi olan mesleki tutum ise zaman içerisinde gelişerek davranışa yansımaktadır (Çeçen ve ark., 2020). Hemşirelik öğrencilerinin meslek tutumlarının yüksek ve olumlu yönde olduğu çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Durmuş ve Erdem, 2019; Erenoğlu, 2022).

Hemşirelik öğrencilerinde var olan yüksek akademik güdülenme ve mesleki tutumun, deprem sonrası ortaya çıkabilen endişe ve gerilim (Eroğlu ve Eroğlu, 2019) gibi olumsuz duygulardan etkilenebileceği öngörülmüştür. Bu bağlamda çalışmada, depremi yaşayan ve yaşamayan hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenme ve mesleki tutumlarını belirleyerek, aralarında bir fark olup olmadığının ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü: Araştırma, depremi yaşayan ve yaşamayan hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenme ve mesleki tutum düzeylerini belirlemek amacıyla, vaka-kontrol tipte bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları:

- Depremi yaşayan ve yaşamayan öğrenciler arasında akademik güdülenme düzeyi açısından fark var mıdır?
- Depreme yaşayan ve yaşamayan öğrenciler arasında mesleki tutum düzeyi açısından fark var mıdır?

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Türkiye’de bir üniversitenin hemşirelik bölümünde okuyan öğrenciler ile yürütülen çalışma 1-31 Mayıs 2023 tarihi arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Çalışmanın evrenini bir kamu üniversitesinin hemşirelik bölümüne kayıtlı öğrenciler oluşturmuştur. Vaka grubunu, depremi yaşayan 81 öğrenci, kontrol grubunu ise depremi yaşamayan 106 öğrenci oluşturmuştur. Depremi yaşayan tüm öğrenciler çalışmaya katılırken, kontrol grubu belirlenirken sınıf açısından vaka grubu katılımcı sayısı dikkate alınarak, katılmayı gönüllü kabul eden öğrenciler çalışma kapsamına alınmıştır. Gruplar sınıf açısından eşleştirilerek çalışmaya alınmıştır ($X^2=3,287$, $p>0,05$). Toplamda 187 öğrenci ile çalışma tamamlanmış ve veriler çevrim içi anket form aracılığıyla öğrencilerin elektronik postalarına araştırma linki gönderilerek toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında “Öğrenci Bilgi Formu” “Akademik Güdülenme Ölçeği” ve “Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğrenci Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan formda, yaş, cinsiyet, sınıf, yaşadığı yer ve gelir durumunu içeren beş soru, depreme yönelik bilgileri içeren üç soru olmak üzere toplam sekiz soru vardır.

Akademik Güdülenme Ölçeği (AGÖ): Bozanoğlu tarafından 2004 yılında geliştirilen ölçek, öğrencilerin akademik güdülenme düzeylerini belirlemektedir. Ölçek 5’li Likert şeklinde 20 sorudan oluşmaktadır. Sorulara verilen yanıtlar; “Kesinlikle uygun değil - 1, Uygun değil - 2, Kararsızım - 3, Uygun - 4, Kesinlikle uygun - 5” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin yalnızca 4. sorusu ters puanlanmaktadır. Toplamda alınabilecek en düşük 20 puan en yüksek ise 100 puan olmakta olup alınan puan arttıkça yüksek akademik güdülenmeden söz edilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,841 (Bozanoğlu, 2004) iken bu çalışmada Cronbach alfa değeri 0,910 bulunmuştur.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ): Çoban ve Kaşıkçı tarafından 2011 yılında geliştirilen ölçek hemşirelik mesleğine yönelik tutumu belirlemektedir. Toplam 40 sorudan oluşan ölçek 5’li Likert ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar; “hemşirelik mesleğinin özellikleri, hemşirelik mesleğini tercih etme durumu ve hemşirelik mesleğine genel tutum” şeklinde belirtilmektedir. Sorulara verilen yanıtlar; “Hiç katılmıyorum - 1, Az katılmıyorum - 2, Orta derecede katılmıyorum - 3, Çok katılmıyorum - 4 ve Tamamen katılmıyorum - 5” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin 21, 23, 25, 26, 28, 30, 34 ve 38. maddeleri ters puanlanmakta olup ölçekten alınan puan yükseldikçe hemşirelik mesleğine yönelik tutumunun olumlu olduğu kabul edilmektedir. Üçün altında ortalama puana sahip kişilerin olumsuz, üç ve üçün üstünde ortalama puana sahip kişilerin ise olumlu tutuma sahip oldukları söylenmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,91 (Çoban ve Kaşıkçı, 2011) olup bu çalışmada Cronbach alfa değeri 0,94 bulunmuştur.

Verilerin Toplaması: Veriler, deprem sonrası uzaktan eğitime geçildiği dönemde, veri toplama aracının çevrim içi anket formuna dönüştürülerek, elektronik posta ve sosyal medya hesaplarından öğrencilere ulaştırılmasıyla toplanmıştır. Veriler 2023 Mayıs ayında toplanmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Normal dağılım için çarpıklık ve basıklık katsayısı “-1 ile +1” değerleri arasında olmasının yeterli olduğu bilinmektedir. Verilerin analizinde yüzde, ortalama, standart sapma, Student t testi, ANOVA, Tukey post hoc testi ve kıkare testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma verileri, ilgili üniversitenin sosyal ve beşeri bilimler etik kurulundan 30.03.2023 tarihinde (2023/138) ve ilgili birimin dekanlığından 20.03.2023 tarihinde (299-1933) kurum izni alındıktan sonra toplanmıştır. Öğrencilerin, anket sorularını yanıtlamadan önce bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu çalışmanın bulguları, yalnızca örneklemi oluşturan kişilerin görüşlerini yansıtmakta olup genellenemez.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere ait tanımlayıcı veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Vaka ve kontrol grubu öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması (N:187)

		Vaka (n:81)		Kontrol (n:106)		X ²	p
		n	%	n	%		
Yaş	X (SD)	21,22	(1,58)	21,05	(1,58)		
Cinsiyet	K	49	60,5	88	83,0	11,892	0,001**
	E	32	39,5	18	17,0		
Sınıf	1	16	19,8	21	19,8	3,287	0,350
	2	21	25,9	33	31,1		
	3	19	23,5	31	29,2		
	4	25	30,9	21	19,8		
Yaşadığı yer	İl	53	65,4	49	46,2	7,101	0,029*
	İlçe	18	22,2	40	37,7		
	Köy/kasaba	10	12,3	17	16,0		
Gelir durumu	Gelir giderden çok	13	16,0	13	12,3	3,819	0,148
	Gelir gidere eşit	49	60,5	78	73,6		
	Gelir giderden az	19	23,5	15	14,2		
Depremden ruhsal etkilenme	Var	80	98,8	96	90,6	5,576	0,025*
	Yok	1	1,2	10	9,4		
Deprem mesleki tutumu etkiledi mi?	Olumlu değişti	35	43,2	56	52,8	2,227	0,328
	Olumsuz değişti	10	12,3	8	7,5		
	Değişmedi	36	44,4	42	39,6		
Deprem akademik güdülenmeyi değiştirdi mi?	Olumlu değişti	21	25,9	38	35,8	2,214	0,331
	Olumsuz değişti	16	19,8	20	18,9		
	Değişmedi	44	54,3	48	45,3		

*p<0,05, **p<0,01

Çalışmaya katılan tüm öğrencilerin %73,0’i kadın, yaş ortalamaları 21,21 (SS=1,55) bulunmuştur. Depremi yaşayan vaka grubundaki öğrencilerin %60,5’i kadın, %65,4’ü il merkezinde yaşamaktadır. Aynı grubunun %60,5’i gelirini giderine eşit algıladığını, %98,8’i ruhsal olarak depremden etkilendiğini, %43,2’si depremin mesleki tutumunu olumlu etkilediğini ve %54,3’ü depremin akademik güdülenmesini değiştirmedeğini belirtmiştir. Çalışmada vaka ve kontrol grubunda cinsiyet (X²=11,892, p<0,01) ve yaşadığı il (X²=7,101, p<0,05) açısından anlamlı farklılık bulunurken, vaka ve kontrol grubunda cinsiyetin eşit olmama nedeni, çalışmanın yürütüldüğü hemşirelik bölümünde erkek öğrenci sayısının daha az olması ve erkeklerin vaka grubunda yer alıyor olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Çalışmada vaka ve kontrol grubunda depremden ruhsal etkilenme açısından anlamlı fark bulunurken (X²= 5,576, p<0,05). Depremden ruhsal olarak etkilenme, vaka grubunda daha fazla bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Tüm öğrencilerin Akademik Güdülenme Ölçeği ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların puan ortalamaları (N:187)

	Toplam öğrenci (n:187)
	X (SS)
AGÖ	69,25 (11,27)
HMTÖ	3,90 (0,45)
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	4,32 (0,53)
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	3,65 (0,70)
Hemşirelik Mesleğine Genel Tutum	3,73 (0,36)

Çalışmada öğrencilerin tamamında AGÖ toplam puan ortalaması 69,25 (SS=11,27) olarak yüksek düzeyde bulunmuştur. Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum toplam puan ortalaması 3,90 (SS=0,45), alt boyutları olan Hemşirelik mesleğinin özellikleri 4,32 (SS=0,53), Hemşirelik mesleğini tercih etme durumu 3,65 (SS=0,70) ve Hemşirelik mesleğine genel tutum 3,73 (SS=0,36) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin tamamının her üç boyutta olumlu tutuma sahip oldukları görüldü (Tablo 2).

Tablo 3. Deprem akademik güdülenmeyi değiştirme durumu (N:187)

Bağımsız değişken	n	X (SS)	F	p	
Deprem akademik güdülenmeyi değiştirdi mi?	Olumlu değişti	59	71,27 (13,35)	4,371	0,014
	Olumsuz değişti	36	64,53 (9,45)		
	Değişmedi	92	69,25 (10,00)		

Deprem akademik güdülenmeyi değiştirme durumu AGÖ'nde anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir ($p=0,014$). Deprem ile akademik güdülenmesinin olumsuz değiştiğini söyleyenlerde AGÖ puan ortalaması diğer iki gruptan anlamlı olarak düşük bulunmuştur (Tablo 3). Cinsiyet, sınıf, yaşadığı yer, gelir durumu, depremden ruhsal etkilenme durumu, depremden mesleki tutumun etkilenme durumu AGÖ anlamlı fark oluşturmadığı ($p>0,05$). HMTÖ ve alt boyutlarında cinsiyet, sınıf, yaşadığı yer, gelir durumu, depremden ruhsal etkilenme durumu, depremden mesleki tutumun etkilenme durumu ve depremin akademik güdülenmeyi etkileme durumu anlamlı fark oluşturmadığı ($p>0,05$) saptanmıştır.

Tablo 4. Vaka ve kontrol grubunda Akademik Güdülenme Ölçeği ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği toplam ve alt boyutların karşılaştırılması (N:187)

	Vaka (n:81)	Kontrol (n:106)		
	X (SS)	X (SS)		
AGÖ	69,90 (12,29)	68,75 (10,45)	0,688	0,492
Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri	4,33 (0,50)	4,31 (0,56)	0,155	0,877
Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu	3,56 (0,75)	3,71 (0,66)	-1,416	0,158
Hemşirelik Mesleğine Genel Tutum	3,72 (0,35)	3,74 (0,37)	-0,328	0,743
HMTÖ	3,87 (0,44)	3,92 (0,45)	-0,668	0,505

X = Ortalama, SS=Standart Sapma

Vaka ve kontrol grupları karşılaştırıldığında, AGÖ puan ortalaması vaka grubunda 69,90 (SS=12,29), kontrol grubunda 68,75 (SS=10,45) olarak, HMTÖ puan ortalaması ise vaka grubunda 3,87 (SS=0,44), kontrol grubunda 3,92 (SS=0,45) olarak saptanmıştır. Vaka ve kontrol gruplarında öğrencilerin akademik güdülenme düzeylerinin yüksek, hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının ise olumlu olduğu görülmüştür. Tablo 4'te görüldüğü gibi AGÖ, HMTÖ ve alt boyutları arasında vaka ve kontrol gruplarında anlamlı farklılık belirlenmemiştir.

Tartışma

Akademik güdülenme ve mesleki tutuma depremin etkisinin araştırıldığı bu çalışmada vaka ve kontrol grubundaki öğrencilerin çoğunluğu depremin ruhsal sağlıklarını etkilediğini belirtmiştir. Deprem her iki grubu ruhsal açıdan etkilemiş olmakla birlikte, depremi yaşayanlarda ruhsal etkilenme anlamlı olarak yüksek bulunurken, vaka grubu öğrencilerinin depreme ve depremin çevresel etkileriyle doğrudan karşı karşıya kalmaları nedeniyle ruhsal açıdan daha fazla olumsuz etkilenmeleri beklenen bir sonuç olmaktadır.

Çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin tümünde akademik güdülenme düzeyi yüksek bulunmuştur (Tablo 2). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada, akademik güdülenmeleri yüksek düzeyde bulunurken; genel üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada akademik güdülenme düzeyleri orta düzey olarak belirtilmiştir (Kaplan ve Güngörmüş, 2022; Koyuncuoğlu, 2021). Bu durumda, depremin hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenmelerini değiştirmede etkili olabileceği düşünülmektedir. Sağlık hizmetlerinin sunumunda kaliteyi sağlamak için hemşirelik öğrencilerinin gerekli bilgi ve beceriyi elde edebilmeleri amacıyla, yüksek düzeyde akademik güdüne gereksinim duyulmaktadır (Saeedi ve ark., 2021). Çalışma bulguları da akademik güdülenmelerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Deprem akademik güdülenmelerini olumsuz yönde değiştirdiğini söyleyen öğrencilerde, akademik güdülenme düzeyi daha düşük bulunmuştur (Tablo 3). Ölçek ve öğrencilerin aktarımlarının tutarlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, akademik güdülenme düzeyinde cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin anlamlı fark oluşturmadığı saptanmıştır. Yapılan diğer bir çalışmada, farklı olarak cinsiyet ile akademik güdülenme arasında anlamlı fark bulunurken, sınıf düzeyinde bu çalışmaya benzer şekilde fark bulunmamıştır (Akman Özdemir, 2023).

Çalışmada gruplar arasında karşılaştırma yapıldığında, vaka ve kontrol grubundaki hemşirelik öğrencilerinin akademik güdülenme düzeyi yüksek bulunurken, aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı belirlenmiştir (Tablo 4). Bu sonuç, yaşanan felaketin öğrencilerin akademik güdülenme düzeyini olumsuz etkilemediğini, öğrenim süreçlerine aynı

şekilde devam etme çabası içerisinde olduklarını göstermektedir. Benzer şekilde üniversite öğrencilerinin değerlendirildiği bir çalışmada, deprem sonrası yaşanan stresten kurtulmak için daha çok çalıştıkları ve olumlu düşünme yöntemi ile süreçle baş etmeye çalıştıkları bulunmuştur (Maaruf ve ark., 2023). 6 Şubat 2023 depremi sonrası uzaktan eğitime geçilmiş olmasına karşın, öğrencilerde akademik güdülenmenin düşmemiş olması, COVID-19 sürecinde yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin, çevrim içi eğitim sürecinde, akademik yönde içsel güdülenmelerinin yüksek olmasıyla da benzer bulunmuştur (Malinauskas ve Pozeriene, 2020).

Çalışmada hemşirelik öğrencilerinde hemşirelik mesleğine yönelik tutum olumlu düzeyde bulunurken, depremi yaşayan ve yaşamayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 4). Öğrenciler ve çalışan hemşireler ile yapılan çalışmalarda, mesleğe yönelik tutumun yüksek düzeyde bulunması bu çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir (Aydın ve Büyükbayram, 2020; Çeçen ve ark., 2020; Tarhan ve ark., 2016). Afet kapsamında olan COVID-19 sürecinde de hemşirelik öğrencilerinin mesleki tutumlarının (Çalışkan ve ark., 2021), ve diğer çalışmalarda COVID-19 sırasında hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimliklerinin olumlu ve yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir (Shengxiao ve ark., 2021; Zhang ve ark., 2021). Farklı grup üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada da Sars salgını sonrası öğrencilerin mesleğe karşı daha fazla bağlılık hissettikleri bildirilmiştir (Lam ve ark., 2004). Bilimsel yazında, kriz sürecinin öğrencilerin mesleki kimliklerini yeniden oluşturmak için fırsat olarak değerlendirdikleri belirtilmiştir (Shengxiao ve ark., 2021) ve diğer bir çalışmada, öğrencilerin afetlerin neden olduğu krizlerle başa çıkma düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmiştir (Sümen ve Adibelli, 2021). Dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin deprem sonrası hemşirelik mesleğine karşı tutumlarının olumsuz etkilenmediği ve olumlu yönde tutum sergilemeye devam ettikleri söylenebilir. Bu bulguyu destekler şekilde, çalışmada, "deprem mesleki tutumunuzu değiştirdi mi?" sorusuna, vaka grubu öğrencilerinin çoğunluğu değişmediğini belirtirken, kontrol grubu öğrencilerinin çoğunluğunun olumlu yönde değiştiğini belirttiği görülmüştür (Tablo 1).

Sonuç ve Öneriler

Çalışma sonucunda, depremi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin ruhsal açıdan etkilenme durumları anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Deprem ile akademik güdülenmesinin olumsuz yönde değiştiğini belirten öğrencilerde AGÖ puan ortalaması değişmedi ya da olumlu yönde değişti diyen öğrencilerden anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Depremi yaşayan ve yaşamayan hemşirelik öğrencilerin, akademik güdülenme düzeyi yüksek bulunurken, aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmemiştir. Bununla birlikte vaka ve kontrol grubundaki öğrencilerin, hemşirelik mesleğine yönelik tutum düzeyi olumlu düzeyde bulunmuş ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark oluşmamıştır. Hemşirelik öğrencilerinde deprem sonrası akademik güdülenmenin yüksek ve mesleki tutumlarının olumlu bulunması, olağanüstü durumlarla baş etmede yeterli olduklarını düşündürmektedir. Araştırma sonucunda; deprem sonrası akademik güdülenmesinin olumsuz yönde değiştiğini belirten öğrencilere güdülenme süreci hakkında farkındalık eğitimi sunulması, depremi yaşayan öğrencilere kurum bazında psikolojik destek sağlanması ve bu çalışma konularının sağlık alanında okuyan farklı grup öğrenciler ile tekrarlanması önerilebilir.

Yazarlık Katkısı: Yazarlar makaleye katkılarını şu şekilde beyan etmektedir; çalışma fikri ve tasarımı: BGK, AGB, BKÇ; veri toplama: BGK, AGB, BKÇ; sonuçların analizi ve yorumlanması: BGK, AGB, BKÇ; aday makalenin hazırlaması: BGK, AGB, BKÇ. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirdi ve makalenin son halini onayladı.

Etik Kurul Onayı: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 30.03.2023 Karar No: 2023/138).

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Finansal Destek: Yazarlar, çalışmanın finansman desteği olmadığını beyan ederler.

Katılımcı Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Author Contribution: The authors confirm contribution to the paper as follows; study conception and design: BGK, AGB, BKÇ; data collection: BGK, AGB, BKÇ; analysis and interpretation of results: BGK, AGB, BKÇ; draft manuscript preparation: BGK, AGB, BKÇ. All authors reviewed the results and approved the final version of the manuscript.

Ethics Committee Approval: Recep Tayyip Erdoğan University Social and Humanities Ethics Committee approval was obtained (Date: 30.03.2023 - Number: 2023/138).

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding: The authors declare that the study has no financial support.

Informed Consent: Informed consent of the participants were obtained.

Kaynaklar

- Abidin, A. Z., Masitoh, S. & Bachri, B. S. (2019). Cooperative learning method for improving students' motivation of post-earthquake in junior high school of east Lombok. *International Journal of Education and Research*, 7(8), 41-48. <https://www.ijern.com/journal/2019/August-2019/04.pdf>
- Akman Özdemir, P. (2023). Akademik güdülenme ile üniversiteye aidiyet duygusu arasındaki ilişki. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 150-160. <https://doi.org/10.32329/uad.1156530>
- Aydın, L. Z. & Büyükbayram, Z. (2020). Hemşirelerin mesleki tutumlarına göre bireyselleştirilmiş bakım algıları. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 198-206. <https://doi.org/10.5336/nurses.2019-71122>
- Beaglehole, B., Mulder, R. T., Boden, J. M. & Bell, C. J. (2019). A systematic review of the psychological impacts of the Canterbury earthquakes on mental health. Australian and New Zealand. *Journal of Public Health*, 43(3), 274-280. <https://doi.org/10.1111/1753-6405.12894>
- Bozanoğlu, İ. (2004) Akademik güdülenme ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği, güvenilirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(21):83-98. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000094
- Cénat, J. M., McIntee, S. E. & Blais-Rochette, C. (2020). Symptoms of posttraumatic stress disorder, depression, anxiety and other mental health problems following the 2010 earthquake in Haiti: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 273, 55-85. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.04.046>
- Çalışkan, E., Kargın, M. & Ersöğütçü, F. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde COVID-19 korkusu ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(3). <https://doi.org/10.17942/sted.880773>
- Çeçen, S., Lafçı, D. & Yıldız, E. (2020). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(3), 169-174. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sagakaderg/issue/56952/654311>
- Çoban, G. İ. & Kaşıkçı, M. (2011). Development of the attitude scale for nursing profession. *International Journal of Nursing Practice*, 17(5), 518-24. <https://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2011.01961.x>
- Doğan, M., Nacaroğlu, O. & Ablak, S. (2021). Sivrice depremini yaşamış ortaokul öğrencilerinin depreme ilişkin metaforik algılarının incelenmesi: Malatya İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 384-402. <https://doi.org/10.53444/deubefd.885116>
- Durmuş, S. Ç. & Erdem, Y. (2019). Bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonellik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(2), 126-133. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1096320>
- Erdoğan, B. (2023). Deprem sosyolojisi: 6 şubat felaketinin toplumsal ve kültürel boyutları. *Afet Yönetimi ve Medya*, 8(18), 719-725. <https://doi.org/10.37679/trta.1306900>
- Erdoğan, C. N. & Aksoy, Ö. N. (2020). Deprem stresi ile baş etme stratejileri Balıkesir örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(2), 88-103. <https://doi.org/10.38004/sobad.704072>
- Erenoğlu, R. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının kariyer iyimserliği ve uyumluluğu üzerine etkisi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 8(3), 156-165. <https://doi.org/10.55646/jaren.2022.20438>
- Eroğlu, S. Y. & Eroğlu, E. (2019). Üniversite spor takımlarında oynayan öğrencilerin anksiyete ve spora özgü başarı motivasyonu düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 88-96. <https://doi.org/10.32706/tusbid.631922>
- Gao, X., Leng, Y., Guo, Y., Yang, J., Cui, Q., Geng, B. &..... Zhou, Y. (2019). Association between earthquake experience and depression 37 years after the Tangshan earthquake: a cross sectional study. *BMJ Open*, 9, 1-8. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-026110>
- Gerstner, R. M. F., Lara-Lara, F. & Vasconez, E. (2020). Earthquake-related stressors associated with suicidality, depression, anxiety and post-traumatic stress in adolescents from Muisne after the earthquake 2016 in Ecuador. *BMC Psychiatry*, 20, 347. <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02759-x>
- Goodwin, R., Sugiyama, K., Sun, S., Aida, J. & Ben-Ezra, M. (2020). Psychological distress after the Great East Japan Earthquake: Two multilevel 6-year prospective analyses. *The British Journal of Psychiatry*, 216(3), 144-150. <https://doi.org/doi:10.1192/bjp.2019.251>
- Kaplan, M. & Güngörmüş, Z. (2022). Academic procrastination behavior in nursing students: the role of academic motivation, academic self-efficacy and academic attributional style. *Anatolian Journal of Health Research*, 3(2), 53-59. <http://dx.doi.org/10.29228/anatoljhr.57730>
- Karabacak Çelik A. (2023). Deprem sonrası travma belirtileri, umut ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TRT Akademi*, 8(18), 574-591. <http://dx.doi.org/10.37679/trta.1275268>
- Karapelit, Z. & Memiş, A. (2022). Öğrencilerde mesleki güdülenmenin ve temel psikolojik ihtiyaçların, akademik erteleme davranışıyla ilişkisi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1), 1-15. <https://doi.org/10.54061/jphn.1017466>
- Koyuncuoğlu, Ö. (2021). An investigation of academic motivation and career decidedness among university students. *International Journal of Research in Education and Science*, 7(1), 125-143. <https://doi.org/10.46328/ijres.1694>

- Lam, C. M., Wong, H. & Leung, T. F. T. (2004). Impacts of sars crisis on social work students – reflection on social work education. *The Hong Kong Journal of Social Work*, 38(1), 93-108. <https://doi.org/10.1142/S0219246204000075>
- Levpušček, M. P. & Podlesek, A. (2019). Links between academic motivation, psychological need satisfaction in education, and university students' satisfaction with their study. *Psihologijske Teme*, 28(3), 567-587. <https://doi.org/https://doi.org/10.31820/pt.28.3.6>
- Maaruf, S. Z., Rusli, N. S. I., Idris, S. H., Mohamad, M. & Hamzah, F. Maaruf, S. Z. (2023). Teaching and learning amidst double disaster: a case of post-traumatic events among students. *Asian Journal of University Education*, 19(2), 307-319. <https://doi.org/10.24191/ajue.v19i2.22240>
- Malinauskas, R. K. & Pozeriene, J. (2020). Academic motivation among traditional and online university students. *European Journal of Contemporary Education*, 9(3), 584-591. <https://doi.org/10.13187/ejced.2020.3.584>
- Newnham, E. A., Gao, X., Tearne, J., Guragain, B., Jiao, F., Ghimire, L. &..... Leaning, J. (2020). Adolescents' perspectives on the psychological effects of natural disasters in China and Nepal. *Transcultural Psychiatry*, 57(1), 197-211. <https://doi.org/10.1177/1363461519893135>
- Saeedi, M., Ghafouri, R., Tehrani, F. J. & Abedini, Z. (2021). The effects of teaching methods on academic motivation in nursing students: A systematic review. *Journal of Education and Health Promotion*, 30(10), 271. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_1070_20
- Sapkota, J. B. & Neupane, P. (2021). The Academic impacts of 2015 Nepal earthquake: Evidence from two secondary schools in sindhupalchok district. *Education Sciences*, 11(8), 371. <https://doi.org/10.3390/educsci11080371>
- Shengxiao, N., Chao, S., Lei, W. & Xia, W. (2021). The professional identity of nursing students and their intention to leave the nursing profession during the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. *Journal of Nursing Research*, 29(2), 1-8. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000424>
- Sümen, A. & Adibelli, D. (2021). Nursing students' readiness and coping strategies for the COVID-19 pandemic in Turkey. *Journal of Professional Nursing*, 37(3), 553-561. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2021.03.005>
- Tarhan, G., Kılıç, D. & Yıldız, E. (2016). Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 411-416. <https://doi.org/10.5455/gulhane.176909>
- Taşçı, A. G. & Özsoy, F. (2021). Deprem travmasının erken dönem psikolojik etkileri ve olası risk faktörleri. *Çukurova Medical Journal*, 46, 488-494. <https://doi.org/10.17826/cumj.841197>
- United States Geological Survey (USGS) (2023). United States Geological Survey's, Earthquake Facts. <https://www.usgs.gov/programs/earthquake-hazards/science-earthquakes>. (Erişim: 09.03.2023).
- Zaccoletti, S., Camacho, A., Correia, N., Aguiar, C., Mason, L., Alves, R. A. & Daniel, J.R. (2020). Parents' perceptions of student academic motivation during the COVID-19 lockdown: a cross-country comparison. *Frontiers in Psychology*, 11, 592670. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.592670>
- Zhang, Z., Tian, W. C., Zhang, F., Zhao, B., Mao, J. & Saligan, L. N. (2021). Professional identity of Chinese nursing students during the COVID-19 pandemic outbreak: A nation-wide cross-sectional study. *Nurse Education in Practice*. 52, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103040>